

A MESE SÚLYA

George MacDonald munkássága meglehetősen kevésbé ismert Magyarországon. A 19. századi skót író, teológus és lelkipásztor műveit eddig jószerivel az angol irodalom és teológia kutatói olvashatták, mivel írásai közül csak néhány jelent meg hazánkban. A szerzőnek a 18 kötetes *Világirodalmi lexikon* is csak pár sort szentel, s a 80-as évekre jellemző módon a skót parasztság életét bemutató regényeit emeli ki az egyébként színes életműből. A vallási szempontból is meglehetősen változatos neveltetés megmutatkozik írásaiban. Nagyszülei között találunk római katolikust és szabadegyházi kötődésűt, a neveltetésében fontos szerepet játszó mostohaanyja a skót epizkopális egyház tanításával ismertette meg. Nézetei leginkább a görög egyházatyák gondolkodását tükrözik; Origenész, Nüsszai Szent Gergely és Alexandriai Szent Kelemen tanításait követve szembefordult az eleve elrendelés tanával.

Aberdeenben járt egyetemre, ahol fizikát és kémiát tanult, de több éven át tartó vívódás után elhagyta biztos keresetet nyújtó orvosi praxisát a teológiai tanulmányok kedvéért. Szolgálatát a Trinity Congregational Church-ben kezdte meg Arundelben, később Írországban és Manchesterben lelkészkedett, de egészségi állapota miatt fel kellett hagynia lelkipásztori munkájával. Írói munkásságával azonban olyan hírnevet szerzett, hogy az amerikai Boston Lyceum Bureau meghívására két évre az Egyesült Államokba utazott. Sikerét jelzi, hogy egy-egy nagyvárosban olykor háromezer ember is hallgatta Shakespeare-ről, Robert Burns-ről tartott előadásait. Útja során barátságot kötött Longfellow-val és Walt Whitman-nel. Hazatérése után családostul – tizenegy gyermekkel – Itáliába költözött, ahol a kedvező éghajlat lehetővé tette a folyamatos munkát; az ott töltött közel húsz esztendőben született műveinek legjava. Bordighera-ban irodalmi társaságot szervezett, a Casa Coraggio (magyarul Bátorság Ház) hamarosan szellemi központtá vált. Nyolcvan évesen hunyt el, hamvai Olaszországban nyugszanak.

Írásait évtizedek óta a Johannesen Printing & Publishing gondozza, de meséi, fantasztikus történetei az Oxford World Classics-sorozatban is megjelentek, s a népszerű és olcsó kiadásokat közre adó Penguinnél ugyancsak. Tisztelői 1981-ben hozták létre Amerikában a George MacDonald Societyt, mely a wisconsini St Norbert College jóvoltából a North Wind Journal-ben megjelenő tanulmányokkal s forráskiadással igyekszik ápolni a szerző emlékét. Orts (Maradék) címen rendszeresen küldenek hírlevelet munkájukról az érdeklődőknek. 2016 júliusában a cambridge-i Trinity Hall adott otthont annak a kétnapos konferenciának, melyet az életmű vizsgálatának szenteltek a korszak irodalmának legnevesebb ismerői; Stephen Prickett, Timothy Larsen, Kerry Dearborn, Elizabeth Jay és Trevor Hart voltak a tudományos ülés fő előadói.

A szerző sokkal inkább hatásában van jelen, őt tekintik a modern fantasy egyik atyjának, őt tartotta mentorának Lewis Carroll, történetei befolyással voltak J. R. R. Tolkien és C. S. Lewis gondolkodására egyaránt. Munkáit a legváltozatosabb módokon használták fel a későbbiekben. *A kobold és a hercegnő* című meséből 1991-ben brit-magyar és japán koprodukciónban rajzfilm készült Gémes József rendezésében, 2012-ben pedig az Atlanta Ballet Company dolgozta fel. Az amerikai zeneszerző, John Craton három történetét zenésítette meg *Three Tableaux from George MacDonald* címmel, míg a *The Light Princess* versbetéteit a népszerű metálzenekar, a Nightwish használta fel dalaiban. Legnépszerűbb alkotásai az 1858-ban kiadott *Phantastes: A Faerie Romance for Men and Women*, az 1871-es

At the Back of the North Wind, az egy évvel később megjelent *The Princess and the Goblin* és az 1895-ben nyomtatásra kerülő *Lilith*. 1867-ben egy több történetet tartalmazó kötete látott napvilágot *Dealings with the Fairies* címmel, melyben többek közt a *The Shadow*, a *Golden key* és a *The Light Princess* szerepelt.

Ez utóbbi mesét adta ki A súlytalan királylány címmel az Encián kiadó 2018 tavaszán. A történet akár ismerősnek is tűnhet: egy királyi pár elmulasztja meghívni egyik rokonát újszülött gyermekük keresztelőjére. Ez akkora sértés a mellőzött hercegnő szemében, hogy bosszút forral, s mivel boszorkányról van szó, képes varázslatot bocsátani a kislányra. A megátkozott apróság elveszíti súlyát s vele a természetes emberi lét lehetőségét is. Ahogyan azt a filmajánlóknál manapság jelezni szokás: az itt következő bekezdésben spoiler következik.

A tömegvonzás személyre szabott megszüntetésének következményei kezdetben még nem tűnnek veszélyesnek, az udvartartás előbb-utóbb megtanul bánni a leánykával. A nehézkedés hatásának hiánya azonban később megmutatkozik a királykisasszony gondolkodásában. Hiányzik belőle az együttérzés képessége, a mások gondjának komolyan vétele. Ahogyan édesanyja is megjósolja a bajok kezdetén: könnyelmű és hirtelen haragú ifjú hölgygé cseperedik az évek során. Az egyetlen hely, ahol másokhoz hasonlóan érezheti magát, a várral szomszédos tó. A gonosz nagynéni azonban megneszeli, hogy a hercegnő milyen örömét leli az úszásban, s azonnal gondoskodik róla, hogy a királyság összes forrása kiapadjon a tóval együtt. Ahogyan az a mesékben lenni szokott, a megoldást egy ifjú herceg érkezése hozza el. Az ifjú kezdetben csak kellemes társaságnak bizonyul, de mikor kiderül, hogy az átok csak egy emberi élet árán menthető meg, önként vállalja az áldozatot.

A fordulat itt következik be a különös leány életében. A halállal való szembesülés, a szeme láttára elmerülő fiú képe ébreszti föl benne azokat az érzéseket, melyek egészen addig hiányoztak a lelkéből. Életében először sír, s a tóval együtt visszanyeri egykor elrabolt súlyát, no meg a királyfit is. Abban sincs semmi meglepő, hogy a fiatalok a történet végén egybekelnek, s boldogan élnek tovább, ahogyan az a mesebeli párokhoz illik.

A mese rövid ugyan, de hosszas töprengésre alkalmas gondolatokat ébreszthet, s leginkább tíz év felettieknek ajánlott. A gyermekeinek mesekönyvet vásárló szülő jól teszi, ha előre felkészül néhány fogós kérdésre a történet kapcsán. Megeshet, hogy pár fogalmat még önmagával is tisztáznia kell, úgymint áldozatvállalás, feltámadás, felelősség, a súlytalanság többféle felfogása.

A mesék többnyire mindenki által ismert szimbólumokat használnak, itt is megtaláljuk a kígyót, a vizet, az aszályt s más elemeket. Erőltetett belemagyarázás nélkül is világos üzenetet közvetítenek a gonoszság természetéről, a létezés alapvető feltételeiről, az emberi esendőségről.

A kötet kapcsán mindenképpen szót kell ejteni Szimonidesz Hajnalka illusztrációiról is. Rajzai az elmúlt években egyre több verseskötetben, mesekönyvben jelentek meg, s minden alkalommal sikerült felerősítenie a szövegek láttató erejét. Képeinek finom humora jól illeszkedik a mesében rejlő apró tréfákhoz. A kiadó már a 2014-ben kiadott *Aki királynak született*-kötet fordításával is Pásztor Pétert bízta meg, s az együttműködés sikerének bizonyítéka, hogy a mesekönyv szövegének magyarra ültetését is ő végezte.

Az igényes kiadvány olvasásra hívogat, s bár a szépséges kötet ára nem épp csekély, érdemes felnőtteket, nagyobb gyermekeket megajándékozni ezzel az elgondolkodtató és

helyenként kacagtató mesével. A mese súlya nem mérhető az SI-rendszer mértékegységeivel, de a lélek érzékelni fogja, mit is nyer a súlytalan királylány történetével.

Marjai Éva

George MacDonald, *A súlytalan királylány*

Encián Kiadó, 2018, Veresegyház

Fordító: Pásztor Péter

Illusztráció: Szimonidesz Hajnalka